

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Обзорный доклад 2011 – Обзорный доклад о модернизации в мире и Китае (2001–2010) [Электронный ресурс] / Гл. ред. Хэ Чуаньци. Отв. ред. Н.И. Лапин. – М. : «Весь мир». – 2011. – 256 с. – Режим доступа : [http://www.ifes-ras.ru/attaches/books\\_\\_texts/He\\_Chuangqi.pdf](http://www.ifes-ras.ru/attaches/books__texts/He_Chuangqi.pdf)
2. Research Group for China Modernization Report. China Modernization Report 2001: Modernization and Evaluation. – Beijing : Peking University Press, 2001.
3. Теоретичні основи модернізації економічного роз-

витку : науково-аналітична доповідь / Н.В. Березняк, Т.К. Кваша, Т.П. Божко. – К. : УкрІНТЕІ, 2015. – 81 с. – (Електронна версія УкрІНТЕІ).

4. Research Group for China Modernization Strategies. China Modernization Report 2005: Economic Modernization Report 2005: Economic Modernization. – Beijing : Peking University Press, 2005.
5. Rostow W. The Stages of Economic Growth: A Non-Communist Manifesto / W. Rostow. – Cambridge : Cambridge University Press, 1960.

УДК 001.003.2

## АНАЛІЗ СТВОРЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ПЕРЕДАННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ У 2014 р. ЗА СЕРЕДНЬОСТРОКОВИМИ ПРІОРИТЕТНИМИ НАПРЯМАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГАЛУЗЕВОГО РІВНЯ



Л.В. Лях,  
Г.В. Карлюк

**Постановка проблеми.** Нові технології лежать в основі науково-технічного прогресу, який являє собою безперервний нерівномірний процес виникнення і втілення в життя нових наукових і технічних ідей, що «тягнуть» за собою якісно нові зміни в суспільстві. Сучасний економічний ріст зумовлений науково-технічним прогресом. На частку нових знань, втілених у технологіях, обладнанні, людському капіталі, організації виробництва, у розвинутих країнах припадає від 80 до 95 % приросту ВВП. Інновації як фундамент науково-технічного прогресу визначають конкурентні переваги і окремого підприємства, і країни загалом.

Одним із важливих напрямів оцінювання результативності інноваційної діяльності є моніторинг реалізації пріоритетних напрямів. Це діагностичний інструмент для правильного визначення інноваційних пріоритетів із метою майбутнього їх коригування.

Моніторинг доповнює статистичні дані суттєвою інформацією щодо інноваційної діяльності державних (або з часткою державної власності) підприємств, наукових та освітніх організацій. Аналіз показників інноваційної діяльності формує комплекс додаткових можливостей для прогнозування розвитку економіки країни, що й визначає актуальність обраної тематики.

**Метою статті** є висвітлення результатів проведеного дослідження щодо створення, використання та передавання нових технологій у 2014 р. за середньостроковими пріоритетними напрямками інноваційної діяльності галузевого рівня.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Наукові дослідження проблем інноваційної діяльності, трансферу науково-технічних досягнень в Україні, впливу трансферу технологій на інноваційний розвиток вітчизняної економіки, аспекти державного регулювання

створення та передачі технологій в Україні відображено у працях учених: В. Александрової, В. Гесця, Ю. Бажала, В. Беренса, Г. Бірманна, В. Гесця, Т. Кваші, В. Соловійова, Т. Писаренко, Л. Федулової.

Проте залишаються невисвітленими й потребують поглибленого опрацювання результати виконання постанови [1] щодо створення, використання та передання нових технологій в Україні за середньостроковими пріоритетними напрямками інноваційної діяльності галузевого рівня.

**Виклад основного матеріалу.** Моніторинг реалізації середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня головними розпорядниками бюджетних коштів здійснено Українським інститутом науково-технічної та економічної інформації на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 17.05.2012 № 397 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня на 2012–2016 роки» [1].

Цією постановою визначено 106 пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня, затверджених Законом України від 08.09.2011 № 3715 «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності» [2]. У межах I стратегічного пріоритету затверджено 39 галузевих пріоритетів, II – 23, III – 4, IV – 20, V – 6, VI – 5, VII – 9 галузевих пріоритетів.

Моніторинг реалізації галузевих пріоритетів здійснено на основі даних головних розпорядників бюджетних коштів про провадження підвідомчими їм організаціями, підприємствами й установами інноваційної діяльності. У 2014 р. інноваційна діяльність здійснювалася 538 підвідомчими організаціями (311 у 2013 р.), зокрема 264 з них – наукові установи та ВНЗ і 163 – малі підприємства, які не звітують Державній службі статистики щодо проведеної інноваційної діяльності. Моніторинг реалізації галузевих пріоритетів доповнює статистичні дані суттєвою інформацією щодо

інноваційної діяльності державних (або з часткою державної власності) підприємств, наукових та освітніх організацій.

У 2014 р. за галузевими пріоритетами створено 294 нові технології, з яких нових для України – 226, принципово нових – 68. Створенням нових технологій займалися підприємства та установи, підпорядковані п'яти розпорядникам бюджетних коштів, а саме: Національній академії наук (НАН), Державному космічному агентству (ДКА), Міністерству освіти і науки (МОН), Національній академії медичних наук (НАМН), Адміністрації Держспецзв'язку. Слід зазначити, що значну частину нових технологій, як і у 2013 р., створено підприємствами та установами МОН (169 одиниць або 57,5 %) та НАН (77 одиниць або 26,2 %).

У 2014 р. кількість принципово нових технологій зросла до 68 одиниць. Найбільш активними у створенні принципово нових технологій були організації та установи НАН (50 % від загальної кількості створених розпорядниками принципово нових технологій).

Нові технології створено за 48-ма (45,3 % із затверджених) галузевими пріоритетами семи стратегічних напрямів. Принципово нові технології створювали також за всіма стратегічними пріоритетами, найбільше – за першим і п'ятим стратегічними пріоритетними напрямками (рис. 1).

За галузевими пріоритетами першого стратегічного напрямку створено 67 нових технологій за 13 галузевими пріоритетами трьох груп. Розпорядниками виступили НАН і МОН. Найбільше створено за групою галузевих пріоритетів 1.2 «Впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій» – 43 технології, з яких 33 нові для України і 10 принципово нові. Зокрема, найбільша частка припадає на галузевий пріоритет 1.2.11 «Впровадження енергозберігаючих технологій в металургійній та хімічній промисловості» – 34,9 % від загальної кількості створених технологій за групою 1.2.

У межах другого стратегічного напрямку за галузевими пріоритетами протягом 2014 р. створено 18 технологій (у 2013 р. – 19), з яких принципово нових – дві за галузевим пріоритетом 2.1.1 «Створення та розвиток швидкісного та високошвидкісного руху пасажирських поїздів». Нові технології створювали установи та організації трьох розпорядників (ДКА, НАН, МОН) за дев'ятьма галузевими пріоритетами по двох групах – 2.1 «Розвиток транспортної системи», 2.2 «Розвиток ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки».

За третім стратегічним напрямком створено 58 технологій (у 2013 р. – 47), з яких 21 – принципово нова (розпорядники – НАН та

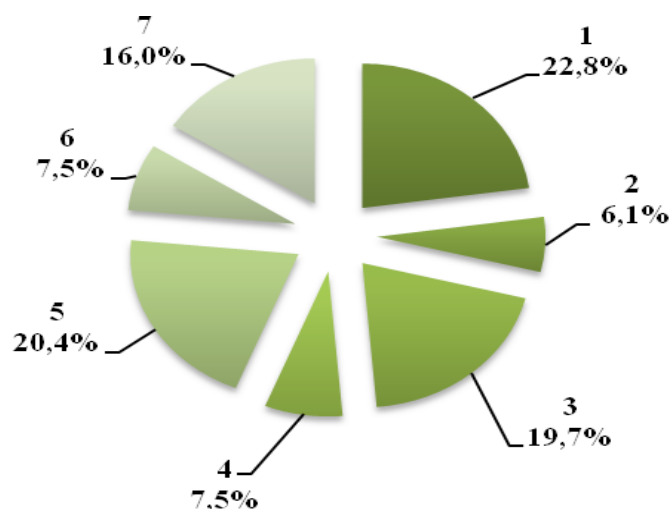


Рис. 1. Структура створених нових технологій за галузевими пріоритетами в розрізі стратегічних пріоритетів у 2014 р.:

1. Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;
2. Освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;
3. Освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів і нанотехнологій;
4. Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;
5. Упровадження нових технологій та обладнання для високоякісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;
6. Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;
7. Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

МОН) за чотирма галузевими пріоритетами. При цьому найбільша кількість технологій припадає на галузевий пріоритет 3.2.1 «Створення перспективних технологій виробництва скломатеріалів, кераміки та конструкцій з них, їх оброблення, з'єднання за рахунок їх оптимізації за критеріями міцності; використання надміцних наноматеріалів і покриттів» – 33 технології.

У межах четвертого стратегічного напрямку в 2014 р. установи й організації, підпорядковані НАН та МОН, створили 22 технології (у 2013 р. – 38), з яких чотири є принципово новими. Нові технології розроблялися за вісьмома галузевими пріоритетами. Найбільше – за галузевим напрямом 4.1.2 «Науково обґрунтована система ведення землеробства, адаптована до ґрунтового-кліматичних умов господарств різних форм власності» – 10 технологій (або 45,5 % від загальної кількості створених технологій у межах цього стратегічного пріоритету), з яких чотири – принципово нові й створені організаціями та установами МОН.

За галузевими пріоритетами п'ятого стратегічного напрямку в 2014 р. створено 60 технологій (2013 р. – 22), з яких 17 – принципово нові. Найбільша частка технологій припадає на пріоритет 5.6 «Впровадження принципів доказової медицини у виконання наукових досліджень та під час проведення аналізу базових показників здоров'я населення» – 33 технології.

У рамках шостого стратегічного пріоритету створено 22 технології (у 2013 р. – 9), з яких шість є принципово новими. Нові технології розробляли організації і установи НАН та МОН за чотирма галузевими пріоритетами, зокрема, на напрям 6.4 «Виробництво приладів для проведення екологічного та радіаційного моніторингу, впровадження технологій знезараження і стерилізації повітря, рідин, питної та стічної води, комплексів для екологічно безпечної утилізації відходів, у тому числі медичних та токсичних» припадає найбільша кількість – дев'ять технологій.

У 2014 р. створено 47 технологій за сьомим стратегічним пріоритетом (2013 р. – 18), з яких одна технологія є принципово новою й розроблена установами МОН. Створенням нових технологій займалися три розпорядники – МОН, НАН, Адміністрація Держспецв'язку. Всі технології створено у рамках групи 7.1 «Інформаційні та комунікаційні технології» за п'ятьма галузевими пріоритетами.

Крім того, у 2014 р. за галузевими пріоритетами було використано 164 нові технології, з яких нових для України – 129 (78,7 %), принципово нових – 35 технологій (21,3 %). Нові технології впроваджували підприємства та установи чотирьох розпорядників бюджетних коштів: ДКА, НАМН, НАН, МОН. Переважно нові технології використано підприємствами та установами МОН (91 одиниця або 55,5 %) та НАМН (45 одиниць або 27,4 %).

У 2014 р. нові технології впроваджували за 38-ма (35,8 % від затверджених) галузевими пріоритетами семи стратегічних напрямів. Найбільше – за п'ятим (32,9 %) та сьомим (16,5 %) стратегічними напрямами (рис. 2).

У рамках першого стратегічного напрямку технології використовували організації й установи двох розпорядників – НАН та МОН. За дев'ятьма галузевими пріоритетами цього стратегічного напрямку впроваджено 15 технологій (у 2013 р. – 7), з яких п'ять – принципово нові.

За другим стратегічним напрямом установами та організаціями трьох розпорядників (НАН, ДКА, МОН) використано 13 нових технологій, зокрема дві принципово нові, за дев'ятьма галузевими пріоритетами.

За третім стратегічним пріоритетом двома розпорядниками – НАН і МОН – використано 31 технологію (у 2013 р. – 13), з них сім – принципово нових. Найбільша частка – 20 технологій – припадає на галузевий напрям 3.2.1 «Створення перспективних технологій виробництва скломатеріалів, кераміки та конструкцій з них, їх оброблення, з'єднання за рахунок їх оптимізації за критеріями міцності; використання надміцних наноматеріалів і покриттів».

У межах четвертого стратегічного напрямку використано 15 технологій (у 2013 р. – 22), з яких чотири – принципово нові. Використовував технології один розпорядник – МОН за п'ятьма галузевими пріоритетами. При цьому найбільше припадає на напрям 4.1.2 «Науково обґрунтована система ведення землеробства, адаптована до ґрунтового-кліматичних умов господарств різних форм власності» – 10 технологій.

Використано 54 нові технології за п'ятим стратегічним напрямом (у 2013 р. – 10), 15 з яких є принципово новими. Застосовували нові технології організації і установи НАМН, НАН, МОН за п'ятьма галузевими пріоритетами. Найбільшу частку використали за напрямом 5.6 «Впровадження принципів доказової медицини у виконання наукових досліджень та під час проведення» – 33 технології.

За шостим стратегічним напрямом інноваційної діяльності установи й організації МОН використали дев'ять технологій (у 2013 р. – 2) за такими галузевими пріоритетами: 6.4 «Виробництво приладів для проведення екологічного та радіаційного моніторингу, впровадження технологій знезараження й стерилізації повітря, рідин, питної та стічної води, комплексів для екологічно безпечної утилізації відходів, у тому числі медичних

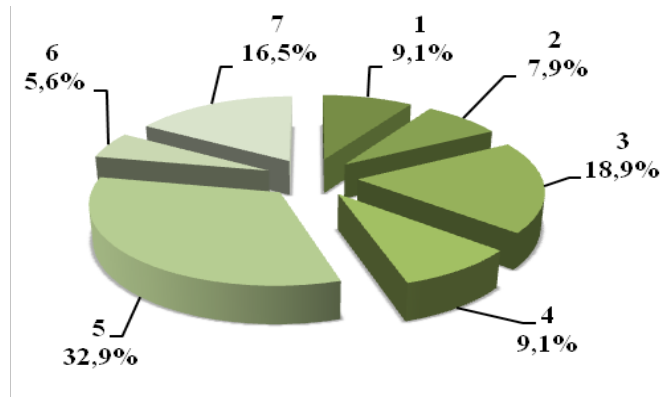


Рис. 2. Структура використаних нових технологій за галузевими пріоритетами у розрізі стратегічних пріоритетів у 2014 р.\*

\* Перелік стратегічних пріоритетів – див. рис. 1.

та токсичних» – сім технологій, з яких одна – принципово нова; 6.5 «Розроблення та запровадження технологій та обладнання для одержання високоякісної питної води, очистки та знезараження стічних вод» – дві технології, нові для України.

За галузевими пріоритетами в межах сьомого стратегічного пріоритету використано 27 технологій (у 2013 р. – 12), з них одна технологія є принципово новою. Нові технології застосовували двоє розпорядників – НАН і МОН – за п'ятьма галузевими пріоритетами. Найбільше – за напрямками: 7.1.1 «Національні інформаційні ресурси, інтегровані системи баз даних та знань» – дев'ять технологій, які є новими для України; 7.1.7 «Інформаційно-аналітичні системи, системи підтримання прийняття рішень» – 6 технологій.

Головні розпорядники бюджетних коштів і підпорядковані їм організації не тільки самостійно використовували нові технології, а також передавали їх. Так, у 2014 р. за галузевими пріоритетами передано 640 нових технологій, з них 625 – нових для України, 15 – принципово нових. Передавали нові технології організації НАН, МОН і НААН. 68 технологій передано промисловим підприємствам, чотири – підвідомчим організаціям МОН. За межі України НАН і МОН передали вісім нових технологій.

Установи і організації НААН, як і в 2013 р., передали найбільшу частку нових технологій – 83,9 % від загальної кількості переданих (рис. 3). Передавання здійснювали через укладання договорів.

Передавання відбувалося в межах усіх семи стратегічних пріоритетів за 42-ма галузевими пріоритетами. Найбільша частка припадає на четвертий (85,2 %) стратегічний пріоритет (рис. 4).

У 2014 р. обсяг надходжень від передання нових технологій становив 34036,43 тис. грн (2013 р. – 17474,21 тис. грн).

Кошти від передання нових технологій отримали три головні розпорядники: НААН

(55,1 %), НАН (12,3 %) і МОН (32,6 %). До спеціального фонду надійшло 26019,55 тис. грн. Кошти надійшли від передання нових технологій за 39-ма (36,8 % від затверджених) галузевими пріоритетами в межах усіх стратегічних пріоритетів. Найбільша частка

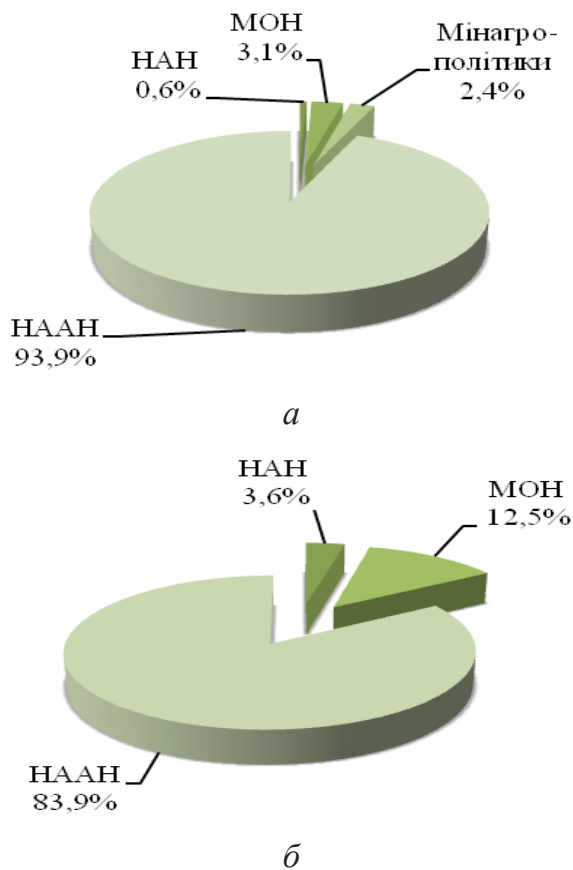


Рис. 3. Структура переданих технологій у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів: а – за 2013 р.; б – за 2014 р.

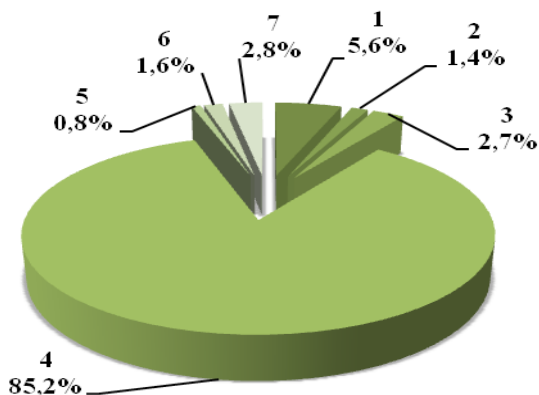


Рис. 4. Структура кількості переданих нових технологій за галузевими пріоритетами у розрізі стратегічних пріоритетів у 2014 р.\*

\* Перелік стратегічних пріоритетів – див. рис. 1.

коштів припадає на передання в межах четвертого стратегічного напрямку – 55,6 % від загального обсягу надходжень від передання за галузевими пріоритетами.

### Висновки

Отже, дослідження щодо створення, використання та передання нових технологій у 2014 р. за середньостроковими пріоритетними напрямками інноваційної діяльності галузевого рівня показало, що за багатьма галузевими пріоритетами створення й використання технологій не відбувалося. Нові технології створено лише за 48-ми (45,3 % із затверджених) галузевими пріоритетами, а використано нові

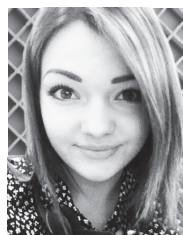
технології за 38-ма (35,8 % від затверджених). Необхідно переглянути перелік пріоритетів і оптимізувати їх кількість відповідно до найбільш значимих для подальшого розвитку держави.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2012 № 397 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня на 2012-2016 роки» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/397-2012-%D0%BF>
2. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності» від 08.09.2011 № 3715- VI (із змінами), ВВР, 2012, № 19-20, ст. 166.

УДК 332.142

## ОСОБЕННОСТИ КРЕАТИВНОЙ ЭКОНОМИКИ



**А.С. Чистякова**

**Постановка проблемы.** В выступлениях ученых, аналитиков, экспертов, специалистов-практиков часто звучат слова «креативность» и «креативная экономика». О креативности говорят политики и пишут в прессе. На фоне ухода в прошлое индустриальной эпохи общество претерпевает глубокие социальные и экономические изменения. Уже не тратятся огромные усилия на производство стали, телевизоров, мебели и т.п., немногочисленный персонал занимается этим на автоматизированных заводах. Люди сегодня больше заняты написанием программ и научными исследованиями. Главным полем экономической деятельности становится интеллектуальная собственность и основной инструмент здесь – человеческий мозг. А креативность, как одно из свойств, помогает добиться наилучших результа-

тов. В настоящее время «идеи» составляют новую экономику, их создание является основным производством, а креативность – неотъемлемой частью жизни человека.

В данной работе решается задача раскрытия понятия креативности экономического сознания личности, определяются существенные признаки креативности. Объектом исследования является креативность как способность к умственным преобразованиям и творчеству, а предметом исследования – пути формирования креативности у персонала, выявление способов достижения креативного мышления.

**Анализ последних исследований и публикаций.** Впервые понятие «креативная экономика» было упомянуто в 2000 г. в журнале Business Week. Автор статьи рассуждал об изменении роли корпорации в XXI ст., возможностях их адаптации к условиям новой экономики, когда возрастает значимость идей, а ключевым фактором производства становятся интеллектуальные ресурсы. В основе креативной экономики лежит способность субъектов решать возникающие